

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobců: **a) H. T. M., b) nezl. N. H. T., c) nezl. N. T. T.,** oba nezletilí zastoupeni žalobkyní ad a), zastoupení advokátem Mgr. Petrem Sigmundem, se sídlem Jiráskova 614, Česká Lípa, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 11. 6. 2003, č. j. OAM-1414/AŘ-2002, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 59 Az 433/2003,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Ministerstvu vnitra **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobci (dále jen „stěžovatelé“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, kterým byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 11. 6. 2003, č. j. OAM-1414/AŘ-2002. Tímto rozhodnutím ministr vnitra zamítl rozklad proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 17. 7. 2001, č. j. OAM-741/VL-07-P07-2000, o neudělení azylu podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatelé v kasační stížnosti uplatňují důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a namítají, že napadený rozsudek je nezákonný pro nesprávné posouzení právní otázky a také proto, že krajský soud nezrušil napadené správní rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost, pročež nepřezkoumatelností trpí i napadený rozsudek sám.

Stěžovatelé nejprve brojí proti tomu, že citovaná správní rozhodnutí i rozhodnutí soudu posuzovala azylově relevantní důvody pouze z pohledu prvé stěžovatelky, přitom správně mělo být dokazování směřováno ke každému ze stěžovatelů.

Rozhodnutí ministra vnitra je dále vytýkáno, že při svém přezkumu opomenulo dva ze tří důvodů, jež podle stěžovatelů odůvodňovaly přiznání humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, když se zabývalo pouze tím, že prvá stěžovatelka pobývá v ČR již třináct let, nijak se však nevyjádřilo k negativnímu vlivu neudělení azylu na psychiku dětí a také nemožností řešit jejich další pobyt v ČR jinak než právě azylovým řízením. V neúplnosti shledávají stěžovatelé důvod nepřezkoumatelnosti, v čemž odkazují i na nález Ústavního soudu č. 141 sv. 16 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

Dále stěžovatelé kritizují, že mezi dvěma výroky obsaženými v napadeném rozsudku je rozpor zakládající nesrozumitelnost a nepřezkoumatelnost. Tento rozpor je shledáván mezi tvrzením, že žalovaný neprováděl zjištění ohledně případných negativních projevů přesídlení do Vietnamu, a tvrzením, že žalovaný řádně posoudil osobní situaci žalobců i stav v jejich zemi původu.

Konečně stěžovatelé nesouhlasí s názorem krajského soudu, že jejich situaci nelze řešit formou azylu. Stěžovatelé naopak odkazují na institut humanitárního azylu a také na to, že žádostí o azyl se vymanili z režimu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

Z těchto důvodů stěžovatelé navrhují zrušit napadený rozsudek krajského soudu a zároveň žádají, aby byl jejich kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti především odkazuje na obsah správního spisu a uvádí, že jeho rozhodnutí i rozhodnutí krajského soudu bylo vydáno v souladu se zákonem. Žalovaný proto navrhuje kasační stížnost zamítnout a nepřiznat jí odkladný účinek.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 22. 8. 2000 na základě žádosti, v níž prvá stěžovatelka uvedla, že žádá o humanitární azyl zejména s ohledem na situaci svých dvou dětí – druhého a třetího stěžovatele – které jsou v ČR, kde žijí od narození, usazeny (zejména jazykově a sociálně) již mnohem více než ve Vietnamu. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 3. 4. 2001, kde doplnila, že do ČSSR přijela v roce 1989 v rámci výměny pracovních sil v RVHP a setrvala zde i po ukončení pětiletého pobytového programu, neboť se provdala za vietnamského podnikatele a počala s ním druhého a třetího stěžovatele. Uvedla také tíživost své situace poté, co se její manžel stal v roce 1997 drogově závislým, a zejména poté, co zjistila, že přestože ona má povolení k dlouhodobému pobytu, její děti nikoli. Právě tato skutečnost ji vedla k podání žádosti o azyl.

Žalovaný stěžovatelům azyl neudělil výše označeným rozhodnutím, neboť neshledal důvody pro jeho udělení podle § 12 zákona o azylu. Žalovaný v tomto rozhodnutí uvedl, že stěžovatelé žádali o azyl výlučně proto, že chtěli legalizovat pobyt celé rodiny v ČR. Takové důvody ovšem nezakládají dle žalovaného pronásledování podle § 12 zákona o azylu, pročež žalovaný odkázal stěžovatele na nástroje zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu a rovněž nebyla shledána přítomnost překážky vycestování.

Proti tomuto rozhodnutí žalovaného podali stěžovatelé rozklad k ministrovi vnitra, který tento zamítl shora zmíněným rozhodnutím. V tomto rozkladu prvá stěžovatelka používala obdobnou argumentaci jako v posuzované kasační stížnosti a doplnila také, že nelze přistoupit na poznámku žalovaného, že měla využít nástrojů zákona o pobytu cizinců. Tak prý postupovala prvá stěžovatelka dosud, ovšem změna české úpravy pobytu cizinců jí to znemožnila, když získat povolení k pobytu i pro druhého a třetího stěžovatele by znamenalo odcestovat zpět do Vietnamu a tam doufat v nepříliš pravděpodobné kladné vyřízení žádosti. Ministr vnitra v rozhodnutí o rozkladu zejména doplnil, že z vyjádření cizinecké policie vyplynulo, že druhý a třetí stěžovatel měli skutečně povolen dlouhodobý pobyt pouze do července 1998, a to proto že o jeho prodloužení nebylo požádáno.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí ministra vnitra podali stěžovatelé ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci žalobu, v níž citovanému správnímu rozhodnutí zejména vytkli, že se nijak argumentačně nevypořádalo s tím, zda skutečnosti jimi uváděné jsou či nejsou dostatečnými pro přiznání humanitárního azylu a omezilo se na konstatování druhé možnosti. Zároveň prvá stěžovatelka uvedla, že si je vědoma toho, že opomněla o prodloužení dlouhodobého pobytu pro své děti požádat. O této žalobě rozhodl krajský soud shora označeným rozsudkem, kterým ji zamítl. Ve svém rozsudku krajský soud zejména uvedl, že nelze shledat hrozbu pronásledování stěžovatelů po jejich návratu do Vietnamu z důvodu pobytu v ČR, neboť vietnamská vláda neuplatňuje dle dostupných pramenů plošnou perzekuci navrátilců z „kapitalistické ciziny“ a samotná obava z obtížného zařazení do života v původní vlasti není dostatečným důvodem pro shledání pronásledování podle § 12 zákona o azylu či překážky vycestování podle jeho § 91. Ke stěžejní žalobní námitce, tedy k nepřiznání humanitárního azylu, krajský soud uvedl, že jeho přiznání je zcela na volní úvaze správního orgánu, neboť zákon o azylu neuvádí žádné konkrétní důvody, pro něž může být humanitární azyl udělen. Soud tak měl dle svého názoru přezkoumat pouze procesní správnost postupu žalovaného, zejména to, zda tento konstatoval důvody, jejichž zásadnost měla být posouzena, zda si opatřil k tomuto posouzení potřebné podklady, a zda dostatečně zjistil osobní situaci stěžovatelů. Vzhledem k tomu, že tak žalovaný dle zjištění krajského soudu učinil a pouze neshledal namítané skutečnosti hodnými zvláštního zřetele, konstatoval krajský soud, že jeho rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem, a proto posuzovanou žalobu zamítl. Tento rozsudek napadli stěžovatelé nyní posuzovanou kasační stížností.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžejní stížnostní námitka směřuje komplexně proti skutečnosti, že stěžovatelům nebyl přiznán humanitární azyl, stejně jako proti způsobu, jakým jeho nepřiznání přezkoumal krajský soud. Tuto námitku je třeba odmítnout s poukazem na setrvalou správní judikaturu. Tak v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 3 Azs 12/2003 (nepublikováno), bylo uvedeno: *„Na udělení azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., nemá žadatel subjektivní právo. Správní orgán o něm rozhoduje na základě správního uvážení; jeho rozhodnutí přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu, a to z hlediska dodržení příslušných procesních předpisů (§ 78 odst. 1 s. ř. s.).“* Míra správního uvážení správního orgánu je tedy za situace, kdy se ustanovení § 14 zákona o azylu omezuje při určení důvodů, pro něž je možné humanitární azyl udělit, na konstatování, že se jedná o důvody hodné zvláštního zřetele; poměrně široká. Přitom prostor soudního přezkumu správních rozhodnutí u přiznání

či nepřiznání humanitárního azylu je v souladu s citovaným judikátem naopak omezen, což však jistě ani ve vzájemné kombinaci neznamená, že by přiznávání humanitárního azylu mohlo být určováno pouhou libovůlí správního orgánu.

Smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. Zatímco tak v jiných právních předpisech reaguje zákonodárce na skutečnost, že není schopen předpokládat všechny situace, v nichž je určitý postup – zde poskytnutí azylu – vhodný či dokonce nutný, typicky demonstrativními výčty za účelem odstranění či alespoň zmírnění tvrdostí; v zákoně o azylu zvolil kombinaci dvou ustanovení obsahujících výčty taxativní a jednoho ustanovení umožňujícího pohledem humanitárních hledisek řešit situace nezahrnutelné pod předchozí dvě ustanovení. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu – sem lze příkladmo zařadit například udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným; nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory – ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.

Aplikuje-li soud výše řečené na konkrétní situaci stěžovatelů, dospívá k závěru, že v těch limitech, kde soudní přezkum neudělení humanitárního azylu proveden být měl, byl krajským soudem proveden řádně a v přiměřeném rozsahu. Ani krajský soud, ani Nejvyšší správní soud jistě nepopírají, že osobní situace stěžovatelů, tak jak byla zjištěna žalovaným a přezkoumána krajským soudem, je tíživá. Na straně druhé však není patrně natolik zjevně a nesnesitelně tíživá, že by bylo možno hovořit o tom, že by nepřiznání humanitárního azylu bylo způsobeno zjevnou libovůlí žalovaného. Nebyla-li pak zjištěna na straně žalovaného libovůle, postupoval krajský soud zcela správně, když ve svém přezkumu do správního uvážení žalovaného o samotné otázce, zda byly v případě stěžovatelů dány důvody hodné zvláštního zřetele, dále nezasahoval a zaměřil tento přezkum pouze na otázky procesní. Úkolem soudu ve správním soudnictví totiž obecně je přezkum pohledem zákonnosti, byť v takzvané plné jurisdikci, a volné uvážení při rozhodování o udělení azylu z humanitárních důvodů podle okolností konkrétní věci je vyhrazeno toliko žalovanému.

K námitce tvrzené rozpornosti dvojice výroků na straně třetí napadeného rozsudku Nejvyšší správní soud uvádí, že takový rozpor neexistuje, neboť prvý výrok byl krajským soudem vysloven v rámci přezkumu správnosti aplikace ustanovení § 12 zákona o azylu, kde by posouzení negativních dopadů přesídlení na stěžovatele bylo skutečně irelevantní; naopak druhý výrok byl učiněn při výše rozebraném přezkumu podmínek přiznání humanitárního azylu, kde bylo posouzení osobní situace stěžovatelů nutné a správné.

Nepravdivé je pak tvrzení, že se žalovaný i krajský soud zabývali pouze situací prvé stěžovatelky. Ze správního i soudního spisu naopak vyplývá, že si žalovaný i krajský soud byli během řízení vědomi, že o azyl je žádáno právě za účelem řešení složité situace druhého a třetího stěžovatele, tedy nezletilých dětí první stěžovatelky.

Nelze konečně než podpořit tvrzení krajského soudu, že obtížná situace stěžovatelů není řešitelná prostředky zákona o azylu, ale měla být řešena prostředky zákona o pobytu

cizinců. Namítají-li stěžovatelé, že jeho aplikace je v jejich případě vyloučena, zaměňují příčinu a následek, neboť není chybou aplikace zákona o azylu, že na základě této aplikace nejsou plněny funkce zákona o pobytu cizinců, naopak: aplikace tohoto zákona byla vyloučena právě tím, že se stěžovatelé rozhodli požádat o azyl.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Za této procesní situace, kdy Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl neprodleně po jejím obdržení a po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, se z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Stěžovatelé, kteří neměli v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se Ministerstvu vnitra nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. 3. 2004

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu